

STANOVISKA

VÝBOR REGIONŮ

132. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VR, 5. 12. 2018–6. 12. 2018

Stanovisko Evropského výboru regionů Balíček týkající se rozšíření 2018

(2019/C 86/02)

Zpravodaj: Franco IACOP (IT/SES), člen zastupitelstva regionu Furlánsko-Julské Benátsko**Odkaz:** Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2018

COM(2018) 450 final

POLITICKÁ DOPORUČENÍ

EVROPSKÝ VÝBOR REGIONŮ

Úvodní poznámky

1. se zájmem sleduje nové úsilí Komise v oblasti rozšíření EU, jehož projevem je nejen právě posuzované sdělení COM (2018) 450 final, ale také strategický dokument o západním Balkánu z února 2018 (viz stanovisko COR 2018/00065) a rozhodnutí zahájit prověřování právních předpisů Albánie a Bývalé jugoslávské republiky Makedonie bezprostředně poté, co Rada vyjádřila kladný postoj ohledně toho, aby bylo v červnu 2019 přijato rozhodnutí o zahájení jednání, a to na základě hodnotící zprávy Evropské komise a pod podmínkou, že bude učiněn nezbytný pokrok;
2. zdůrazňuje, že proces rozšíření musí zůstat jednou z priorit EU, a souhlasí s Komisí v tom, že jádrem tohoto procesu musí být právní stát, spravedlnost, základní práva a respektování a ochrana menšin;
3. připomíná, že je nevyhnutelné zapojit do tohoto procesu místní a regionální orgány, a vyzývá kandidátské země (Albánie, Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii, Černou Horu, Srbsko a Turecko) a potenciální kandidátské země (Bosnu a Hercegovinu a Kosovo (*)), aby s ohledem na konkrétní subsidiaritu posílily svoje strategie správní decentralizace;
4. oceňuje skutečnost, že obě předsednictví Rady v roce 2018 zahrnula téma západního Balkánu mezi priority příslušného pololetí, kladně hodnotí uspořádání summitu v Sofii a doufá, že na něm podepsané prohlášení bude co nejrychleji převedeno na konkrétní iniciativy;
5. s politováním konstatuje, že se na západním Balkánu zpomalily reformní kroky směřující k přistoupení k EU, v důsledku čehož se mezi občany rozšířily pochybnosti a skepse;
6. s politováním konstatuje, že vývoj v Turecku před červnovými volbami i po nich vedl k postupnému oslabení dodržování hodnot a zásad právního státu, a perspektivy západního Balkánu a Turecka na vstup do EU jsou tedy nyní odlišné;

(*) Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu Kosova a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/99 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

7. věří, že nový podnět, který může západní Balkán (a nepřímo i Turecko) dostat z nové strategie Komise, může celý proces obnovit;
8. doufá, že nové tendence Evropské územní spolupráce, naznačené v nedávných legislativních návrzích Komise týkajících se soudržnosti (Interreg) a rozšíření (NPP III), budou stimulovat úzkou spolupráci mezi místními a regionálními orgány členských států a kandidátských a potenciálních kandidátských zemí;
9. potvrzuje, že základním měřítkem pro posouzení toho, zda jsou kandidátské země způsobilé k tomu, aby se staly členskými státy EU, je a musí i nadále být dodržování kodaňských kritérií v jejich nejširším smyslu;
10. ubezpečuje, že je ochoten v zájmu zachování příprav a budoucího přistoupení kandidátských a potenciálních kandidátských zemí v maximální míře spolupracovat s ostatními institucemi EU;
11. věří, že nová dohoda o spolupráci mezi VR a Kongresem místních a regionálních orgánů Rady Evropy, podepsaná 27. března 2018 ve Štrasburku, posílí spolupráci mezi těmito dvěma orgány a umožní zvýšit synergie a zabránit zdvojování;
12. podotýká, že mezi nejúčinnějšími způsoby pomoci veřejným orgánům vynikají vzájemné výměny. Dále podotýká, že mnoho místních a regionálních orgánů členských států má pravomoci v oblasti uplatňování *acquis*, o nichž by mohlo být vhodné informovat protějšky v kandidátských a potenciálních kandidátských zemích;
13. připomíná, že v zemích, které se ucházejí o členství v EU, se musí stát nositelem hluboké reformy hodnot celá společnost a že je z tohoto hlediska zásadní úloha místních a regionálních orgánů, jelikož s nimi jsou občané ve styku ve svém každodenním životě;
14. připomíná, že pouze místní a regionální orgány mohou, díky svému přímému vztahu k obyvatelstvu, účinně informovat o výhodách členství v EU a o veškerých přínosech a pomoci, které EU přináší evropským občanům, včetně občanů kandidátských a potenciálních kandidátských zemí;
15. s politováním proto konstatuje, že se v předmětném dokumentu shrnujícím balíček týkající se rozšíření výslovně neodkazuje na úlohu místních a regionálních orgánů, ale je v něm pouze okrajově nastíněna nutnost dosáhnout řádné rovnováhy mezi ústřední a místní správní úrovní;

Přání, návrhy a doporučení

16. přeje si, aby vlády zemí na západním Balkáně obnovily proces sblížování s EU a využily pozitivní signály důležitých událostí v reálném časovém horizontu. Dále si přeje, aby občané z tohoto regionu rozhodně odmítli nacionalismus, radikalizaci a uzavírání se spojená s identitou a projevili podporu evropské myšlenky;
17. přeje si, aby Turecko zrušilo mimořádná opatření a znovu se vydalo cestou sblížování s EU, aby zrušilo opatření, jež oslabila respektování právního státu a základních práv, a obnovilo vyvážení demokratických sil na všech úrovních: ústřední, regionální a místní;
18. vyzývá všechny kandidátské a potenciální kandidátské země, aby rozhodně pokročily ve svých správních reformách, aktivně sledovaly realistické a současně ambiciózní decentralizační cíle a vyčlenily místním a regionálním orgánům adekvátní rozpočtové prostředky;
19. připomíná, že se musí stimulovat hospodářský růst a zlepšování životní úrovně občanů kandidátských a potenciálních kandidátských zemí a zaručit dopad na místní úroveň;
20. poukazuje na to, že musí probíhat spolupráce s Evropskou agenturou pro pohraniční a pobřežní stráž, aby bylo možné řídit migrační proudy. Připomíná, že část pomoci, již EU poskytuje zemím západního Balkánu a Turecku na řízení těchto proudů, musí dostat i místní a regionální orgány, jež dennodenně přijímají migranty a poskytují jim podporu;
21. konstatuje, že se žádná kapitola jednání nezabývá procesem decentralizace, ani reformou veřejné správy a řízení, a vyzývá proto Komisi, aby tato témata zahrnula do všech dvoustranných setkání týkajících se kapitol *acquis*, pro něž je správní decentralizace relevantní, a aby naléhala na kandidátské a potenciální kandidátské země, aby zapojily místní a regionální orgány do procesu přípravy na přistoupení;

22. vyzývá Komisi, aby stanovila ad hoc prováděcí postupy, jež umožní využívat nástroje TAIEX a Twinning ke spolupráci mezi místními a regionálními orgány členských států a kandidátských a potenciálních kandidátských zemí;
23. vyzývá Komisi, aby zvažila opětovnou aktivaci nástroje pro místní správu (Local Administration Facility) a regionálního vzdělávacího programu (Regional Training Programme), které byly využity u přechozích rozšíření;
24. vyzývá Komisi, aby u místních a regionálních orgánů v kandidátských zemích vyzkoušela intervenci programu Sigma, a stanovily se tak způsoby, jak reformovat místní správu s cílem uplatňovat *acquis*;
25. vyzývá Komisi, aby realizovala iniciativy v oblasti kultury a sportu, které zejména v etnicky pestrých oblastech umožňují přímo zapojit veškeré místní obyvatelstvo, a především mladé lidi, a podporují tak integraci a vzájemné uznání identity;
26. žádá Komisi, aby bedlivě sledovala chování zástupců veřejnosti v kandidátských a potenciálních kandidátských zemích západního Balkánu, pokud jde o rovnost žen a mužů a respektování etnických a jazykových menšin, jakož i komunity LGBTI+. Evropská unie je majákem tolerance ve světě a domníváme se, že při každém budoucím přistoupení je nutné zajistit pevnou politickou podporu demokratických hodnot spojených s respektem k jedinci, a to jak v ochraně svobody, tak i rovnosti;
27. vyzývá Komisi, aby diskutovala a přijala společné iniciativy (mj. v duchu berlínského procesu) s organizacemi, které znají situaci místních a regionálních orgánů v kandidátských a potenciálních kandidátských zemích a již s nimi určitým způsobem spolupracovaly. Zejména se jedná o Síť sdružení místních orgánů jihovýchodní Evropy (NALAS), Evropské sdružení pro místní demokracii (ALDA), Středoevropskou iniciativu (CEI) a Radu pro regionální spolupráci (RCC);
28. znovu naléhavě vyzývá Komisi, aby v příštích zprávách o pokroku v procesu rozšíření věnovala větší pozornost a větší prostor analýze situace na úrovni místních a regionálních orgánů a stejně jako u ústředních orgánů posoudila pokrok či nedostatky v reformě správy;

Konkrétní připomínky týkající se kandidátských a potenciálních kandidátských zemí

Černá Hora

29. je potěšen výraznými výsledky, jichž dosáhla Černá Hora na své cestě do evropsko-atlantického prostoru;
30. podotýká, že je potřeba vyvinout značné úsilí o posílení právního státu a demokratických institucí a snažit se o návrat k plné reprezentativnosti všech politických sil v parlamentu;
31. vyjadřuje obavy ohledně situace v oblasti svobody projevu, zejména je znepokojen četnými případy zastrasování novinářů a násilí na nich páchaného;
32. je potěšen tím, že byla přijata nová ustanovení, jejichž smyslem je zavést jak v ústředních, tak v periferních správních orgánech náborová kritéria založená na zásluhách, a vítá skutečnost, že téměř ve všech obcích byly zavedeny etické kodexy pro úředníky a pro volené zástupce;
33. vyzývá ke zjištění dopadu, jež má na místní úrovni zavedení nového zákona o územním plánování a veřejné výstavbě, kterým se mění rozdělení pravomocí v oblasti regulace využívání půdy;

Srbsko

34. je potěšen, že stejně jako v případě Černé Hory stanovila Komise jako možné (i když ambiciózní) datum vstupu Srbska do EU rok 2025;
35. zdůrazňuje, že plnění tohoto cíle bude vyžadovat výjimečné odhodlání a úsilí, zejména pokud jde o posílení právního státu a normalizaci vztahů s Kosovem;
36. vítá jmenování ženy do čela vlády, k němuž došlo poprvé v historii země, konstatuje však, že parlament dosud nepřijal zákon o rovnosti žen a mužů a že je ještě potřeba vyvinout značné úsilí o zlepšení situace Romů, osob LGBTI, osob se zdravotním postižením a sociálně ohrožených skupin;

37. oceňuje úsilí, jež Srbsko vyvíjí v řízení migračních proudů procházejících přes jeho území;
38. zdůrazňuje, že jedním z nejdůležitějších úkolů je pro zemi i nadále boj proti korupci, že je potřeba co nejdříve přijmout nový zákon o protikorupčním úřadu, ale že je nutné věnovat pozornost rovněž prevenci korupce na úrovni místních a regionálních orgánů;
39. s obavami zaznamenává, že správní kapacity místních a regionálních orgánů vykazují nedostatky a že lidské a finanční zdroje, jež mají tyto orgány k dispozici, nejsou vždy přiměřené úkolům, jež plní. Je potěšen, že bylo na konci roku 2017 zamítnuto přijetí zákona o platech v místních a regionálních orgánech;
40. vyzývá Srbsko, aby provedlo ústavní požadavky na financování autonomní oblasti Vojvodina a co nejdříve přijalo příslušná legislativní ustanovení. Rovněž vyzývá vládu, aby respektovala autonomii volených zástupců bez ohledu na jejich politickou příslušnost;
41. připomíná, že i na místní úrovni mohou hrát úlohu nevládní organizace, a doufá, že budou urychleně definována kritéria přístupu k veřejným financím, která mu zajistí účinnost a transparentnost. Doufá, že bude vždy zaručena svoboda projevu a že úřady budou odsuzovat a bez prodlení potlačovat výhrůžky a zastrašování novinářů;

Turecko

42. uznává, že je Turecko důležitým partnerem EU, poukazuje však na to, že závažná omezení individuálních svobod v podobě zatýkání a uvěznění desítek tisíc osob a masového propouštění státních úředníků jsou v rozporu s hodnotami a zásadami, na nichž je založena EU, zejména s Evropskou listinou základních práv;
43. připomíná, že Benátská komise negativně zhodnotila změny ústavy zaměřené na zavedení prezidentského systému, které nedávno vstoupily v platnost, a to především co se týče oddělení pravomocí. Mimoto připomíná, že se od všech kandidátských zemí očekává, že budou dodržovat nejvyšší standardy, pokud jde o demokracii, právní stát a základní svobody, a že zaručí nezávislost a fungování soudnictví;
44. vyjadřuje vážné obavy ohledně násilného zbavení úřadu a v mnoha případech i uvěznění více než stovky demokraticky zvolených starostů, kteří byli nahrazeni úřady zmocněnců jmenovaných vládou, a také ohledně tlaku vyvíjeného na starosty mnoha dalších měst, aby odstoupili z funkce;
45. doufá, že v průběhu komunálních voleb, které se mají uskutečnit do března 2019, budou plně dodrženy demokratické zásady a že tyto volby budou příležitostí k obnově demokratické reprezentativnosti místních orgánů;
46. uznává úsilí, jež Turecko vyvíjí na podporu běženců a uprchlíků na svém území, a zdůrazňuje finanční závazek EU, který má toto úsilí odlehčit. Doufá, že bude přiměřená část prostředků vyčleněných Uníí určena místním a regionálním orgánům, které se přímo podílejí na řešení situace běženců a uprchlíků;
47. odsuzuje fakt, že se Turecko stále ještě neřídí ustanoveními dodatkového protokolu k dohodě o přidružení k EU a že stále neuznává Kyperskou republiku. Vybízí ke spravedlivému, komplexnímu a funkčnímu řešení kyperské otázky na základě příslušných rezolucí Rady bezpečnosti OSN a *acquis* EU a vyzývá Turecko, aby o vyřešení této otázky usilovalo a podílelo se na něm. Vítá pokrok, jehož bylo dosaženo při hledání vzájemně akceptovatelného řešení, a snahy, které vyvíjí OSN s cílem obnovit jednání;
48. vyzývá Turecko, aby se jednoznačně zavázalo k dobrým sousedským vztahům se všemi sousedními zeměmi. Zdůrazňuje, že je nutné respektovat právo všech členských států uzavírat dvoustranné dohody a provádět průzkum přírodních zdrojů a využívat jich v souladu s *acquis* EU a s mezinárodním právem. Dále pak zdůrazňuje potřebu respektovat svrchovanost členských států a svrchovaná práva, jež tyto státy mají nad svou výlučnou ekonomickou zónou, teritoriálními vodami a vzdušným prostorem;
49. vyzývá Turecko, aby začalo stahovat své ozbrojené síly z Kypru a v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 550 (1984) předalo uzavřenou část města Famagusta Organizaci spojených národů. Zdůrazňuje, že takovéto budování důvěry by otevřelo možnost hospodářského, sociálního a regionálního růstu obou komunit. Konstatuje, že dohodu může posílit dialog občanské společnosti v rámci místních komunit;

50. připomíná, že Turecko je kandidátskou zemí od roku 1999 a že jednání o přistoupení byla zahájena v roce 2005. Konstatuje, že proces sbližování s EU ztratil v posledních letech na dynamice a že byl zaznamenán vážný útlum v oblasti respektování právního státu a základních a svobod. Domnívá se, že je nyní na Turecku, aby zhodnotilo, zda a jak hodlá pokračovat v cestě nastoupené v roce 1987, kdy požádalo o přistoupení;

Albánie

51. vítá závěry Rady z června 2018 a vyzývá Albánii k většímu úsilí, tak aby bylo zaručeno, že Rada v červnu 2019 vydá ve věci zahájení přístupových jednání kladné rozhodnutí;

52. připomíná, že země musí vytrvat v posilování právního státu, zejména v oblasti pěti klíčových priorit (reforma veřejné správy, spravedlnost, boj proti korupci, boj proti organizovanému zločinu, prosazování a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin a vlastnických práv);

53. chválí proces opětovného ocenění významu soudních úředníků a státních zástupců, který již přinesl hmatatelné výsledky;

54. uznává schopnost vedoucích i opozičních politických sil zaručit řádný průběh voleb, kterou prokázaly v roce 2017, zdůrazňuje však, že OBSE stále ještě zaznamenala nedostatky. Doufá, že do komunálních voleb v roce 2019 budou ve volebním zákoně provedeny náležitě opravy;

55. oceňuje úsilí o reformu právních předpisů týkajících se místních a regionálních orgánů, odsuzuje však skutečnost, že tyto orgány často nepoužívají postupy výběru založené na zásluhách a že není na místní úrovni náležitě uplatňován zákon o veřejné službě;

56. v oblasti základních práv odsuzuje zpoždění ve jmenování hlavních spolupracovníků nového veřejného ochránce práv za situace, kdy přetrvává chování spojené s krevní mstou a obyčejovými zvyky a nepřijatelná míra domácího násilí;

57. věří, že země bude pokračovat v reformách na poli klíčových priorit a s maximálním nasazením přistoupí k budoucím výzvám, počínaje prověřováním *acquis* (screening);

Bývalá jugoslávská republika Makedonie

58. vítá závěry Rady z června 2018 a vyzývá Bývalou jugoslávskou republiku Makedonie k dalšímu úsilí, tak aby bylo zaručeno, že Rada v červnu 2019 vydá ve věci zahájení přístupových jednání kladné rozhodnutí;

59. chválí politickou odvalu nové vlády, která nastoupila po uzavření dohody z Pržina a po volbách na konci roku 2016 a již se podařilo dosáhnout kompromisu s Řeckem o oficiálním názvu země. Přeje si, aby byl potřebný proces ústavní reformy završen co nejdříve;

60. je rovněž potěšen otevřeným přístupem k dialogu mj. s jinými zeměmi tohoto regionu, zejména s Bulharskem;

61. vítá uspořádání komunálních voleb v říjnu 2017 a fakt, že konzultace obecně proběhly řádným způsobem;

62. připomíná, že ochridská rámcová dohoda z roku 2001 stanovila proces decentralizace, který však v nadcházejících letech nebyl doveden do konce. Je tudíž potěšen rozhodnutím navýšit prostředky určené místním a regionálním orgánům, aby se občanům zaručila lepší nabídka služeb;

63. konstatuje, že i když se vztahy mezi jednotlivými etniky zdají méně napjaté než v nedávné minulosti, je potřeba kompletně provést to, co v této souvislosti stanoví ochridská rámcová dohoda;

64. věří, že země bude pokračovat v reformách zaměřených na proces přistoupení k EU a s maximálním nasazením přistoupí k budoucím výzvám, počínaje prověřováním *acquis* (screening);

Bosna a Hercegovina

65. je potěšen tím, že země v únoru 2018 konečně předložila Komisi odpovědi na „dotazník“;

66. konstatuje však, že celkově doposud nebyl zaznamenán žádný významný pokrok, pokud jde o provádění reforem nezbytných k oživení rozvoje země a jejích vyhlídek na vstup do EU;

67. vyjadřuje politování a znepokojení nad tím, že vedoucí političtí představitelé nebyli schopni dosáhnout dohody o novém volebním zákoně před uskutečněním celostátních voleb, a že se ještě stále nepodařilo posunout z mrtvého bodu vleklou otázku obce Mostar;

68. připomíná potřebu vyjasnit rozdělení pravomocí mezi celky, kantony a opštiny, aby se oslabily střety a podpořila spolupráce;

69. uznává úsilí, jež země vyvíjí v boji proti terorismu a radikalizaci, a vyzývá ji, aby vytrvala v jejich prevenci a potírání. Poukazuje na to, že je důležité zapojit místní orgány do sledování situace a do podpory opětovného začlenění bývalých radikalizovaných bojovníků do společnosti;

Kosovo

70. konstatuje, že i přes vnitřní a vnější potíže pokračuje na technickopolitické úrovni dialog se Srbskem, kterému napomáhá EU, zdůrazňuje však, že je potřeba vyvinout v tomto směru přesvědčivější a odhodlanější úsilí;

71. je potěšen, že Komise považuje všechny požadavky na uvolnění vízového režimu za splněné;

72. kladně hodnotí pravidelné pořádání komunálních voleb do konce roku 2017 a jmenování více než 200 starostů na celém území Kosova;

73. konstatuje, že vztahy mezi politickými silami nabyly někdy nepřijatelné podoby a tónu, a vyzývá všechny strany, aby chránily prestiž demokratických institucí a zajistily jejich fungování;

74. vyzývá orgány, aby se začaly angažovat v konkrétním provádění dohody o stabilizaci a přidružení, jež prospěje občanům a procesu sbližování s EU.

V Bruselu dne 6. prosince 2018.

předseda
Evropského výboru regionů

Karl-Heinz LAMBERTZ
